

Małgorzata Król (red.)

Etyka adwokacka i radcowska

Komentarz, orzecznictwo, kazusy
i opinie

2. wydanie

C.H. Beck

Etyka adwokacka i radcowska
Komentarz, orzecznictwo, kazusy i opinie

W serii Aplikacje Prawnicze polecamy:

S. Jaworski, J. Ablewicz, T. Sadurski, A. Szoplińska

**EGZAMINY PRAWNICZE MINISTERSTWA SPRAWIEDLIWOŚCI.
TOM 1. AKTA CYWILNE I KARNE**, wyd. 8

D. Kupryjańczyk, M. Rojewski, E. Stawicka, G. Witczak

**EGZAMINY PRAWNICZE MINISTERSTWA SPRAWIEDLIWOŚCI.
TOM 2. AKTA GOSPODARCZE I ADMINISTRACYJNE**, wyd. 8

K. Gorzelnik

**EGZAMINY PRAWNICZE MINISTERSTWA SPRAWIEDLIWOŚCI.
TOM 3. KAZUSY PRZYGOTOWUJĄCE DO EGZAMINU
ADWOKACKIEGO I RADCOWSKIEGO**, wyd. 5

A. Matuszewska, B. Morawska, K. Prusak-Górniak, A. Szymańska

**EGZAMINY PRAWNICZE MINISTERSTWA SPRAWIEDLIWOŚCI.
TOM 4. WZORY PISM Z KOMENTARZAMI**, wyd. 8

S. Jaworski

APELACJE CYWILNE I KARNE. 69 WZORÓW PISM, wyd. 6

Z. Kapiński

**APELACJE KARNE. ZAGADNIENIA PRAKTYCZNE,
AKTA I KAZUSY**, wyd. 6

Beck Akademia
konferencje • szkolenia • e-learning

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

Kup książkę

Małgorzata Król (red.)

Etyka adwokacka i radcowska

Komentarz, orzecznictwo,
kazusy i opinie

2. wydanie

Wydawnictwo C.H.Beck
Warszawa 2017

[Kup książkę](#)

Poszczególne części opracowali:

<i>Małgorzata Król (red.)</i>	Słowo wstępne, Część II: rozdz. IV, VI; Część III: Dział III, rozdz. 7, Dział VI, Dział VII; Część IV: rozdz. V, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XXIII, XXIV, XXV
<i>Marcin Górski</i>	Część II: rozdz. II, V; Część III: Dział II; Część III: Dział IV; Część IV: rozdz. XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII; Część V: rozdz. IV, V
<i>Magdalena Klauze</i>	Część II: rozdz. I (z wyjątkiem § 7); Część III: Dział I (z wyjątkiem art. 3); Część IV: rozdz. II, IV, V;
<i>Jerzy Leszczyński</i>	Część I: rozdz. V
<i>Paweł Łabieniec</i>	Część I: rozdz. I, IV; ;Część III: Dział III, rozdz. 3; Część IV: rozdz. III; Część V: rozdz. II, VI, VII;
<i>Sylvia Wojtczak</i>	Część I: rozdz. II, III; Część II: rozdz. I § 7; Część III: Dział I art. 3, Dział III, rozdz. 4, rozdz. 5, rozdz. 6; Część IV: rozdz. I, VIII, Część V: rozdz. I, VIII, IX, X;
<i>Małgorzata Wysoczyńska</i>	Część II: rozdz. III; Część III: Dział III, rozdz. 1, rozdz. 2, Dział V; Część IV: rozdz. VI, VII; Część V: rozdz. III.

Wydawca: Joanna Ablewicz

Korekta: Jolanta Michalik

Projekt okładki: Robert Rogiński

© Wydawnictwo C.H.Beck 2017

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Opinie zawarte w niniejszej publikacji wyrażają osobisty punkt widzenia Autora. Wydawnictwo C.H.Beck nie ponosi odpowiedzialności za zawarte w niej informacje.

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Pandawer
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-812-8109-6

ISBN e-book 978-83-812-8110-2

[Kup książkę](#)

Spis treści

Wykaz skrótów	IX
Słowo wstępne	XI
Autorzy publikacji	XV

CZĘŚĆ I

Wybrane zagadnienia ogólne

Rozdział I. Praktyka adwokacka i praktyka radcy prawnego jako profesje	3
Rozdział II. Świadczenie pomocy prawnej jako usługi, status radcy prawnego i adwokata jako przedsiębiorcy	10
Rozdział III. Obowiązek prawny, deontologiczny, etycznozawodowy i etyczny	16
Rozdział IV. Rola kodeksów etyki zawodowej w zawodach adwokata i radcy prawnego	24
Rozdział V. Odpowiedzialność etycznozawodowa adwokatów i rad- ców prawnych za prawo i jego autorytet	34

CZĘŚĆ II
Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu
(Kodeks Etyki Adwokackiej)

Rozdział I. Przepisy ogólne	47
Rozdział II. Wykonywanie zawodu	70
Rozdział III. Stosunek do sądu i innych organów, przed którymi występuje adwokat	122
Rozdział IV. Stosunek do kolegów	138
Rozdział V. Praca w samorządzie. Stosunek do władz adwokatury ..	157
Rozdział VI. Stosunek do klientów	173
Rozdział VII. Przepisy końcowe	210

CZĘŚĆ III
Kodeks Etyki Radcy Prawnego

Dział I. Postanowienia ogólne	213
Dział II. Podstawowe zasady wykonywania zawodu oraz wartości i obowiązki etyczne radcy prawnego	222
Dział III. Wykonywanie zawodu	243
Rozdział 1. Tajemnica zawodowa	243
Rozdział 2. Zajęcia niedopuszczalne oraz konflikt interesów	261
Rozdział 3. Informowanie o wykonywaniu zawodu oraz pozyskiwanie klientów	271
Rozdział 4. Wynagrodzenie radcy prawnego oraz środki klienta ..	295
Rozdział 5. Wolność słowa i pisma	338
Rozdział 6. Wspólne wykonywanie zawodu	399
Rozdział 7. Świadczenie pomocy prawnej na rzecz osoby prawnej lub innej jednostki organizacyjnej	404
Dział IV. Stosunki z klientem	409
Dział V. Stosunek do sądów i urzędów	419

Dział VI. Stosunki pomiędzy radcami prawnymi	424
Dział VII. Stosunki radcy prawnego z samorządem	441

CZĘŚĆ IV

Opinie etyczne adwokackie

Rozdział I. Opinia dotycząca naruszenia § 6 ZZEaIGZ	457
Rozdział II. Opinia dotycząca naruszenia § 7 ZZEaIGZ	460
Rozdział III. Opinia dotycząca naruszenia § 10 i § 11 ZZEaIGZ ...	464
Rozdział IV. Opinia dotycząca naruszenia § 14 ZZEaIGZ	468
Rozdział V. Opinia dotycząca naruszenia § 18 ZZEaIGZ	471
Rozdział VI. Opinia dotycząca naruszenia § 21 ZZEaIGZ	473
Rozdział VII. Opinia dotycząca naruszenia § 22 ZZEaIGZ	476
Rozdział VIII. Opinia dotycząca naruszenia § 28 ZZEaIGZ	479
Rozdział IX. Opinia dotycząca naruszenia § 31 w związku z § 24 ZZEaIGZ	483
Rozdział X. Opinia dotycząca naruszenia § 33 w ZZEaIGZ	486
Rozdział XI. Opinia dotycząca naruszenia § 34 w zw. z § 39 ust. 2 ZZEaIGZ	489
Rozdział XII. Opinia dotycząca naruszenia § 36 ZZEaIGZ	492
Rozdział XIII. Opinia dotycząca naruszenia § 37 ZZEaIGZ	495
Rozdział XIV. Opinia dotycząca naruszenia § 38 ZZEaIGZ	498
Rozdział XV. Opinia dotycząca naruszenia § 40 ZZEaIGZ	500
Rozdział XVI. Opinia dotycząca naruszenia § 43 ZZEaIGZ	502
Rozdział XVII. Opinia dotycząca naruszenia § 44 ZZEaIGZ	506
Rozdział XVIII. Opinia dotycząca naruszenia § 49 ZZEaIGZ	512

Rozdział XIX. Opinia dotycząca naruszenia § 50 ZZEaIGZ	518
Rozdział XX. Opinia dotycząca naruszenia § 51 ZZEaIGZ	523
Rozdział XXI. Opinia dotycząca naruszenia § 56 ZZEaIGZ	527
Rozdział XXII. Opinia dotycząca naruszenia § 57 ZZEaIGZ	532
Rozdział XXIII. Opinia dotycząca naruszenia § 61 ZZEaIGZ	536
Rozdział XXIV. Opinia dotycząca naruszenia § 62 ZZEaIGZ	539
Rozdział XXV. Opinia dotycząca naruszenia § 63 i § 64 ZZEaIGZ oraz art. 62 KERP	542

CZĘŚĆ V

Opinie etyczne radcowskie

Rozdział I. Opinia dotycząca naruszenia art. 3 KERP	547
Rozdział II. Opinia dotycząca naruszenia art. 11 ust. 1 i 2 KERP	550
Rozdział III. Opinia dotycząca naruszenia art. 11 KERP	556
Rozdział IV. Opinia dotycząca naruszenia art. 12 KERP	561
Rozdział V. Opinia dotycząca naruszenia art. 13 KERP	566
Rozdział VI. Opinia dotycząca naruszenia art. 14 KERP	571
Rozdział VII. Opinia dotycząca zarzutu naruszenia art. 31–32 KERP oraz § 23 i 23a ZZEaIGZ	577
Rozdział VIII. Opinia dotycząca zarzutu naruszenia art. 36 KERP .	585
Rozdział IX. Opinia dotycząca zarzutu naruszenia art. 37 KERP ...	589
Rozdział X. Opinia dotycząca zarzutu naruszenia art. 41 KERP	593

Wykaz skrótów

1. Akty prawne

EKPC	Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4.11.1950 r.
KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny
KERP	uchwała Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z 22.11.2014 r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego
KK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny
KKS	ustawa z 10.9.1999 r. – Kodeks karny skarbowy
Kodeks CCBE/KEPE ...	Kodeks Etyki Prawników Europejskich. Został pierwotnie przyjęty na Sesji Plenarnej CCBE 28.10.1988 r. Zmiany w treści dokumentu wprowadzono na Sesjach Plenarnych CCBE 28.11.1998 r., 6.12.2002 r. oraz 19.5.2006 r. Kodeks obejmuje Memorandum Wyjaśniające, które zostało zaktualizowane na Sesji Plenarnej CCBE 19.5.2006 r.
KP	ustawa z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy
KPA	ustawa z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego
KPW	ustawa z 24.8.2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia
KRO	ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy
KRSU	ustawa z 20.8.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym

---

KW	ustawa z 20.5.1971 r. – Kodeks wykroczeń
PrAdw	ustawa z 26.5.1982 r. – Prawo o adwokaturze
PrPras	ustawa z 26.1.1984 r. – Prawo prasowe
PrUSP	ustawa z 27.7.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych
RadPrU	ustawa z 6.7.1982 r. o radcach prawnych
ZZEAGZ/KEA	Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej) uchwalony przez Naczelną Radę Adwokacką 10.10.1998 r. (uchwała Nr 2/XVIII/98) ze zmianami wprowadzonymi uchwałą Naczelnej Rady Adwokackiej Nr 32/2005 z 19.11.2005 r. oraz uchwałami Naczelnej Rady Adwokackiej Nr 33/2011–54/2011 z 19.11.2011 r. i 64/2016 z 25.6.2016 r.

2. Inne skróty

ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
KRRP	Krajowa Rada Radców Prawnych
Legalis	System informacji prawnej Wydawnictwa C.H. Beck
MRPC	Model Rules of Professional Conduct
OIRP	Okręgowa Izba Radców Prawnych
OSD	Okręgowy Sąd Dyscyplinarny
PiP	Państwo i Prawo
PPiA	Przegląd Prawa i Administracji
R. Pr.	Radca Prawny
TK	Trybunał Konstytucyjny
WKD	Wyższa Komisja Dyscyplinarna
WSD	Wyższy Sąd Dyscyplinarny

Słowo wstępne

Oddajemy do rąk Czytelników opracowanie komentarzowe zawierające nowe spojrzenie na kwestie etyczne zawodu adwokata i radcy prawnego. Są to zawody zaufania publicznego, podlegające szczególnemu reżimowi prawnemu i deontologicznemu, co ma związek z funkcją społeczną i sprofesjonalizowaniem obydwu zawodów. Funkcja ta polega na świadczeniu pomocy prawnej według zastanych i współtworzonych m.in. przez praktykę prawniczą wzorców określonej kultury prawnej. Profesjonalista, który pełni taką funkcję, powinien mieć świadomość wagi prezentowanych postaw etycznych wobec prawa dla kształtowania tej kultury. Powinien wykonywać swój zawód w sposób uczciwy i etyczny, ponieważ nawet sprawiedliwe prawo staje się niemoralne wtedy, gdy stosuje je prawnik nieuczciwy. Prawo i rozumiejący je jurysta tworzą swoistą jedność; prawnik nadaje znaczenie tekstom prawa jako podmiot etyczny, uczestnik kultury prawnej i dyskursu prawniczego¹.

Członkowie samorządu adwokackiego i radcowskiego przy wykonywaniu zawodu podlegają obowiązującemu prawu, zasadom deontologicznym oraz regulaminom wykonywania zawodu². Elementy te łącznie tworzą etos zawodu adwokata i radcy prawnego, mający wpływ na zawodowe zachowania tych prawników oraz na społeczne postrzeganie profesji adwokata i radcy prawnego. Etos stanowi także punkt odniesienia dla oceny adwokackiej i radcowskiej praktyki prawniczej.

Normy etycznozawodowe i zasady wykonywania zawodu zebrane są w obowiązujące zbiory potocznie nazywane kodeksami etycznymi, których zawartość merytoryczna jest przedmiotem niniejszego komentarza.

---

¹ Por. *M. Zirk-Sadowski*, Uczestniczenie prawników w kulturze, PiP 2002, Nr 9, s. 7, 11.

² Ustawa z 26.5.1982 r. – Prawo o adwokaturze, t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1999 ze zm.; ustawa z 6.7.1982 r. o radcach prawnych, t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 233 ze zm.; Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej) z 10.10.1998 r. ze zm., t.j. z 14.12.2011 r.; Kodeks Etyki Radcy Prawnego z 22.11.2014 r.

W pierwszej – ogólnej – części niniejszego opracowania zawarte jest syntetyczne omówienie wybranych – spośród podstawowych – zagadnień odnoszących się do kodeksów etycznych i kwestii powiązanych. Rozdział 1 poświęcony jest praktyce adwokackiej i praktyce radcy prawnego jako profesji, ukazuje proces profesjonalizacji zawodu adwokata i radcy prawnego, etapy tego procesu, jego znaczenie i funkcje.

W rozdziale 2 postawione jest pytanie o świadczenie pomocy prawnej jako usługi oraz o status radcy prawnego i adwokata jako przedsiębiorcy.

Rozdział 3 zawiera wyjaśnienie takich pojęć jak obowiązek prawny, deontologiczny, etycznozawodowy i etyczny.

Rozdział 4 odnosi się do podstawowego problemu roli i funkcji kodeksów etyki zawodowej w zawodach adwokata i radcy prawnego, w tym ich funkcji edukacyjnej, gwarancyjnej, budowy wizerunku, integracyjnej, wyznaczania granic dyskursu prawnego oraz funkcji orzeczniczej. Kodeksy pozwalają przede wszystkim budować reguły rozstrzygnięcia w sprawach dyscyplinarnych, a także rekonstruować role społeczne adwokatów i radców prawnych, co ma znaczenie tak dla realizacji funkcji orzeczniczej kodeksów, jak i w procesie wykonywania zawodu adwokata i radcy prawnego. Zagadnieniem o wielkiej wadze orzeczniczej, mającym bezpośrednie przełożenie na status i znaczenie etyk zawodowych, jest kwestia podstaw wymierzania kar dyscyplinarnych, dopuszczalności ich wymierzania i egzekwowania – na podstawie samych kodeksów deontologicznych w odniesieniu do zachowań stanowiących przewinienia dyscyplinarne nieregulowane ustawowo. Zarysowana w orzecznictwie tendencja, nieuznająca autonomii etyk zawodowych w tym zakresie, jest przedmiotem krytyki w rozdziale 4 opracowania. W rozdziale tym ukazany jest także proces i historia kodyfikacji zasad etyk zawodowych obu zawodów prawniczych w Polsce, a także formalny status kodeksów etycznych. Regulacje etyczne przeszły ewolucję, na co zwraca się uwagę w prezentowanym opracowaniu, od kodeksów etycznych w ścisłym znaczeniu do zbiorów reguł profesjonalnego wykonywania zawodu i odpowiedzialności zawodowej. Ocena instytucji kodeksów etyk zawodowych pozostaje kwestią sporną, na co wskazuje się w tym rozdziale. Kontrowersje dotyczą potrzeby uchwalania kodeksów, zakresu regulacji, podstawy obowiązywania i legitymacji sankcjonowania przewinień dyscyplinarnych, a ponadto oddziaływania na świadomość etyczną środowiska zawodowego, postaw moralnych, motywacji przestrzegania zasad etycznozawodowych itp.

Rozdział 5 części ogólnej poświęcony jest bardzo ważnej kwestii odpowiedzialności etycznozawodowej za treść prawa wszystkich prawników, w tym adwokatów i radców prawnych, którzy wypowiadają się na temat prawa przy świadczeniu pomocy prawnej. Pomoc prawna prawie zawsze sprowadza się do konieczności ustalenia, jaka jest treść prawa. Próba zakreslenia ram tej odpowiedzialności skłania Autora rozdziału 5 do postawienia pytania o etyczny wymiar podejmowania się przez prawników prowadzenia „spraw beznadziejnych”.

Analiza kodeksów deontologicznych pozwoliła Autorom części ogólnej stwierdzić, że regulacje kodeksowe nie wyczerpują całokształtu zagadnień etycznozawodowych, lecz stanowią co najwyżej „minimum moralności zawodowej”. Kodeksy zasadniczo zajmują się jedynie wycinkiem etyki zawodowej. Twórcy kodeksów pozostawiają do indywidualnej decyzji prawnika, opartej na intuicji moralnej i aspiracjach etycznych, stosowanie w sprawach zawodowych etyki aspiracji i dążeń. Z zaniechania regulacji niektórych obowiązków w kodeksach deontologicznych wywodzona jest czasem swoboda – a nawet dowolność – działania w sferze nieobjętej regulacją. Pogląd taki nie zasługuje na uznanie w oczach Autorów komentarza.

Część II opracowania zawiera komentarz do etyki adwokackiej, zaś część III do etyki radcowskiej.

Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu uchwalony w 1998 r. ma już swoją tradycję, orzecznictwo i doczekał się godnego miejsca w historii adwokatury, które warto skonfrontować z potrzebami współczesności. Nowy Kodeks Etyki Radcy Prawnego natomiast obowiązuje od 1.7.2015 r. W związku z nowymi kompetencjami radców prawnych, wynikającymi ze zmian w obowiązujących przepisach prawnych, niektóre z komentowanych postanowień etycznych wymagały szerszej charakterystyki i komentarza autorskiego, jak np. instytucja tajemnicy zawodowej czy reklama usług prawniczych. Choć nowy Kodeks Etyki Radcy Prawnego w wielu miejscach bezpośrednio nawiązuje do postanowień kodeksu obowiązującego do 30.6.2015 r. oraz Kodeksu Postępowania dla Prawników Europejskich z 2006 r., stanowi nową regulację, nieugruntowaną jeszcze w orzecznictwie dyscyplinarnym, którą trzeba odczytać zgodnie z duchem czasu. Warto na marginesie dodać, że zarówno krajowe, jak i międzynarodowe prawnicze zbiory zasad etycznych wskazują na podobieństwo i uniwersalizm deontologii prawniczych, ale mogą być także postrzegane jako wyraz tendencji globalistycznych w kulturze prawniczej. Zbiory te są ponadto przejawem zjawiska obowiązywania jednolitych, ponadnarodowych standardów prawniczych, których źródłem jest ukonstytuowana w ramach określonej kultury wspólnota prawnicza.

Komentarz do poszczególnych postanowień Kodeksu etyki adwokackiej i radcowskiej ilustrowany jest 160 kazusami i podobną liczbą orzeczeń dyscyplinarnych ze zbioru publikowanego w serii Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego. Wybrane orzeczenia ukazują podstawowe dylematy moralne na tle kodeksów etycznych i sposoby ich rozwiązywania w praktyce orzeczniczej. Nie w każdym jednak przypadku możliwe było wskazanie orzecznictwa dyscyplinarnego. Sugeruje to albo znikomą szkodliwość niektórych przewinień dyscyplinarnych, która manifestuje się brakiem aktywności działania rzecznika dyscyplinarnego, albo rozstrzyganie konfliktów/sporów adwokatów i radców prawnych na drodze polubownej, albo niską wrażliwość etyczną członków samorządu adwokackiego i radcowskiego. Brak orzecznic-

twa w niektórych kwestiach może oczywiście także być wynikiem wypracowania stabilnych i niekontrowersyjnych wzorców postępowania, co sprawia, że nie dochodzi do sytuacji wymagających instytucjonalnej ingerencji organów samorządowych, bo większość się do tych wzorców stosuje. Niektóre komentarze – w uzupełnieniu – zawierają kazusy pochodzące od Autorów, w szczególności gdy nie udało się znaleźć orzecznictwa dyscyplinarnego.

Mamy nadzieję, że prezentowany komentarz zwróci uwagę Czytelników na wiele kwestii etycznych zawartych *explicite* albo *implicite* w regulacjach kodeksowych, przybliży problematykę etyczną zawodu adwokata i radcy prawnego, pobudzi świadomość etyczną prawników i przyczyni się do zajmowania właściwych postaw etycznych w procesie wykonywania tych trudnych i odpowiedzialnych zawodów prawniczych.

Łódź, 2017 r.

red. Małgorzata Król

Autorzy publikacji

prof. dr hab. Małgorzata Król – kierownik Zakładu Polityki Prawa na Wydziale Prawa i Administracji UŁ, założyciel i koordynator od 2001 r. Studenckiego Punktu Informacji Prawnej „Klinika Prawa – Klinika Praw Dziecka” UŁ, wykładowca Izby Notarialnej w Łodzi, notariusz w Łodzi.

dr hab. prof. UŁ Jerzy Leszczyński – profesor w Katedrze Teorii i Filozofii Prawa na Wydziale Prawa i Administracji UŁ, radca prawny w Łodzi.

dr hab. prof. UŁ Sylwia Wojtczak – profesor w Zakładzie Polityki Prawa na Wydziale Prawa i Administracji UŁ, prowadzi interdyscyplinarne badania nad aksjologią prawa, językiem prawnym i prawniczym oraz mechanizmami poznania prawniczego.

dr Marcin Górski – adiunkt w Katedrze Europejskiego Prawa Konstytucyjnego na Wydziale Prawa i Administracji UŁ, w latach 2006–2012 adwokat, wykładowca Izby Adwokackiej w Łodzi, od 2012 r. radca prawny w Łodzi, członek Komisji Praw Człowieka Krajowej Rady Radców Prawnych, dyrektor Wydziału Prawnego Urzędu Miasta Łodzi.

dr Magdalena Klauze – adiunkt w Zakładzie Polityki Prawa na Wydziale Prawa i Administracji UŁ, związana ze Studenckim Punktem Informacji Prawnej „Klinika Prawa – Klinika Praw Dziecka” UŁ od 2004 r.

dr Paweł Łabieniec – starszy wykładowca w Katedrze Teorii i Filozofii Prawa na Wydziale Prawa i Administracji UŁ, opiekun Studenckiego Punktu Informacji Prawnej „Klinika Prawa – Klinika Praw Dziecka” UŁ od 2001 r., radca prawny w Łodzi.

dr Małgorzata Wysoczyńska – adiunkt w Zakładzie Polityki Prawa na Wydziale Prawa i Administracji UŁ, opiekun Studenckiego Punktu Informacji Prawnej „Klinika Prawa – Klinika Praw Dziecka” UŁ od 2008 r., w latach 2006–2015 radca prawny w Łodzi, trener zasad etyki radcy prawnego, obecnie – sędzia Sądu Rejonowego.

CZĘŚĆ I

WYBRANE ZAGADNIENIA OGÓLNE

Rozdział I

Praktyka adwokacka i praktyka radcy prawnego jako profesje

1. Profesjonalizm będący efektem zaawansowanego procesu podziału pracy jest jedną z cech charakteryzujących współczesne społeczeństwa wysoko rozwinięte. Jednocześnie profesjonalizm jest w tych społeczeństwach traktowany jako jedna z niewielu wartości o uniwersalnym charakterze. Profesjonalista funkcjonuje w świadomości zbiorowej jako pozytywny wzorzec osobowy. Nawet gdy nazywa się kogoś profesjonalistą w sposób przewrotny, gdyż chodzi o osobę popełniającą czyny potępiane społecznie (kradzieże, zabójstwa, oszustwa), wówczas nazwa ta budzi pozytywne skojarzenia. Profesjonalny zabójca lub oszust nie jest zwykłym rzezimieszkiem, ale kimś, kto jednak zasługuje na pewien szacunek.

Słowo „profesja” pochodzi od łacińskiego *professio* – „przysięgam”, co wiąże się ze zwyczajem składania uroczystej przysięgi przez osoby dopuszczane do wykonywania zawodu, pełnienia funkcji.

Jak odróżnić profesjonalistę i wykonywaną przez niego profesję od osoby wykonującej zwykły zawód? Tej kwestii poświęcono sporo uwagi szczególnie w amerykańskiej literaturze socjologicznej i literaturze z zakresu etyki biznesu¹. Ojciec socjologii prawa R. Pound określił profesję jako „wyuczoną sztukę uprawianą w duchu służby publicznej”². Ta zwięzła definicja oddaje najistotniejsze właściwości profesji. Zawód, aby zasłużyć na miano profesji, powinien

---

¹ Patrz np.: C.L. King, Foreword to the Ethics of the Profession and of Business, The Annales of the American Academy of Political and Social Science 1922; R. Pound, The Lawyer from Antiquity to Modern Times, West Publishing Company 1953.

² R. Pound, The Lawyer..., s. 10.